

Primjeri školskih eseja s različitim brojem bodova

PRVI ŠKOLSKI ESEJ (15 bodova)

Ranko Marinković bio je hrvatski pisac podrijetlom s otoka Visa koji je svoja najznačajnija djela napisao u drugoj polovici 20. stoljeća. Jedno je od njih roman *Kiklop* čija je radnja smještena u predratni Zagreb i prati otuđena čovjeka, intelektualca, kazališnoga kritičara Melkiora Tresića. On je primjer modernoga lika jer bježi od stvarnoga dehumaniziranog svijeta i ljudi u svoj unutarnji svijet u kojemu miješa stvarnost i maštu.

Iako je vrlo pametan, Melkior Tresić ne može se ostvariti kao potpun čovjek ni na osobnome ni na poslovnome planu jer je paraliziran razmišljanjem te strahom od rata i smrti. Svoju je sliku svijeta i života oblikovao na temelju svojega bogatoga znanja iz književnosti, povijesti, filozofije, religije, umjetnosti. Sklon je razmišljanju te na svijet oko sebe i na sebe samoga gleda vrlo ironično. Nadolazeći rat u njemu izaziva velik strah i kako bi ga izbjegao, sustavno se izgladnjuje. Rat je predložen metaforom kiklopa kojemu Melkior želi uskratiti svoje meso. S druge strane, u stvarnome su svijetu odnosi s prijateljima površni. Neki mu se, poput Uga, otvoreno rugaju, a intelektualni razgovori s drugima izazivaju u njemu nervozu i uznemirenost (npr. razgovori s Maestrom o tehnici ili s don Fernandom o teoriji preventivne dehumanizacije). Ne ostvaruje se ni na ljubavnome području. Naime, platonski je zaljubljen u glumicu Vivijanu o kojoj ništa ne zna, a idealizira je, dok je istodobno u vezi s udanom Enkom. Stoga se Melkior sve više osamljuje. Njegovo je pravo ja njegov um koji on sam odlučno odvaja od svojega tijela i doživljava vlastito tijelo kao neprijatelja. Zato Melkior u polaznome tekstu, u kojemu se prikazuje njegov život prije poziva u vojsku, ljude koji se dobro hrane naziva *vrećama za nišan*, a on to ne želi postati. Zabrinut je za svoju egzistenciju i sam sebe uvjerava da mora gladovati, što se u ulomku ostvaruje tehnikom slobodnoga neupravnog govora (*Želiš li, bezumniče, jednog dana i sam stajati u veži bez noge, bez ruke, bez vida... uz vagu s natpisom VAGA RATNOG INVALIDA*). U polaznome se tekstu uočava i asocijativnost kojom se dočarava Melkiorova uznemirenost. Njegova je otuđenost posebno došla do izražaja u drugome dijelu polaznoga teksta kad se pripovijeda o njegovu lutanju pustim ulicama koje metaforički upućuju na njegovu unutrašnju izgubljenost – izlaza nema, pred njim je zid, a sve što je tražio ostaje iza njega (ljubav, sreća, povjerenje) i sve završava u *matematičkoj nuli*, što je u skladu s egzistencijalističkom filozofijom 20. stoljeća.

Melkiorova se otuđenost od stvarnoga svijeta očituje u ispreplitanju mašte i stvarnosti. On zamišlja dramu o kanibalima (*Ne, agenta neće pojesti kanibali!*), a likovi iz drame često izranjaju iz njegove svijesti u svakodnevnome životu i oni postaju metafore za stvarne ljude i događaje. Kanibali jedu najdeblje brodolomce s broda Menelaj, a najjadniji među njima kanibalima je odbojan. Tako Melkior vidi rat kao kanibala koji će ga mimoići bude li dovoljno mršav. Kad Melkior ipak završi u kasarni, izravno se suočava sa svojim najvećim strahom i doživljava poraz za porazom dok ga ne izbace kao nesposobnoga za vojsku. Na kraju se romana pripovijeda o njegovu bijegu u zamišljeni Zoopolis gdje se puzeći izjednačava sa životinjom u potpunoj dehumanizaciji i kapitulaciji pred moćnim ratnim kiklopom. Temeljni je postupak u ispreplitanju mašte i stvarnosti intertekstualnost koja osim funkcije karakterizacije Melkiorova lika upućuje na ideju da je kiklop-rat sastavni dio ljudske povijesti i da rat uništava čovječnost.

Može se zaključiti kako je Melkiorov bijeg od rata uzaludan. Strah od rata u njemu izaziva sve veću otuđenost, što se očituje u bijegu od ljudi, od svijeta i u konačnici od sebe samoga te u potpunome doslovnom i simboličkom gubitku čovječnosti.

SREDIŠNJA TVRDNJA: 3 boda

ARGUMENTACIJA: 3 boda

POVEZANOST TEKSTA: 3 boda

UPOTREBA RJEČNIKA: 3 boda

PRAVOPIŠNA I GRAMATIČKA TOČNOST: 3 boda

DRUGI ŠKOLSKI ESEJ (11 bodova)

Roman *Kiklop* jedan je od najpoznatijih hrvatskih romana 20. stoljeća, a napisao ga je pisac, dramatičar, esejist i kritičar Ranko Marinković koji je iza sebe ostavio pozamašan opus (drama *Glorija*, zbirka *Ruke*, kritike *Geste i grimase*, roman *Never more*). Roman je filozofski i monološko asocijativni, svi su likovi vrlo neobični. U romanu se pripovijeda na neobičan suvremeni način o predratnome Zagrebu, a glavni je protagonist ovoga višeslojnoga romana kritičar i pisac Melkior Tresić. Melkior je intelektualac širokoga znanja i svjestan je svoje načitanoosti. Voli mnogo razmišljati, osamljivati se, ali je temeljni osjećaj koji proživljava paničan strah od rata. On je otuđen i to se ostvaruje u njegovoj uzaludnoj potrazi za ženom koja bi ga voljela i u njegovoj opsjednutosti gladovanjem što mu onemogućava normalno funkcioniranje.

Svi su njegovi osobni odnosi površni te do izražaja dolazi njegova otuđenost jer ne uspijeva ostvariti puninu odnosa s drugima. Naime, Melkior je nesretno zaljubljen u djevojku duge kose koju naziva Vivijanom. Viđa je u društvu sumnjivih osoba, o njoj kolaju različite priče u koje on ne vjeruje, nego ju idealizira. Vivijana rijetko obraća pažnju na njega, razgovaraju vrlo malo i od te veze nema ništa. Ona je samo žena koju bi on želio imati, ali je zapravo uopće ne upoznaje. Konkretnu ljubavnu vezu ostvaruje s kućanicom Enkom čiji je muž liječnik i puno radi. Melkior joj dolazi kad muža nema kod kuće. Ne ostvaruje ni prijateljske odnose, svi su površni i temelje se na nadmudrivanju. Ponekad mu pašu razgovori s drugim intelektualcima, npr. s don Fernandom o preventivnoj dehumanizaciji. Melkior se ne slaže s don Fernandom da bi sve potencijalne zločince trebalo detektirati i preventivno ih ubiti kako bi se spriječili drugi zločini.

Melkiorovim postupcima upravlja njegov strah od rata. Taj je strah vidljiv i u polaznome tekstu kad mu se grči želudac, a on sam sebe uvjerava da mora gladovati. Gledajući ljude u restoranima, užasava se njihove *bezbrižnosti* i smatra da će hranjenjem *postati vreće za dobar nišan*. On je odlučio da neće jesti kako bi izbjegao rat. Postaje opsjednut tom idejom i jede tek toliko da preživi. Ljudi oko njega vide što se s njim događa i zbog toga mu se također rugaju. Svoje tijelo naziva mesom i hranom za kiklopa, tj. rat. On je ratu odlučio uskratiti svoje meso i tom slikovitom idejom opravdava izglednjivanje. Često se važe na uličnoj vagi bojeći se da ne dobije koji gram što pokazuje da je opsjednut vlastitim tijelom i egzistencijom.

Na kraju možemo zaključiti da je Melkior potonuo kao brodolomci o kojima je pisao u svojoj drami o kanibalima, zajedno sa svima drugima. Ni on ni drugi nisu mogli izbjeći kopita ratnoga kiklopa koji ih je sve zgazio.

SREDIŠNJA TVRDNJA: 2 boda

ARGUMENTACIJA: 2 boda

POVEZANOST TEKSTA: 2 boda

UPOTREBA RJEČNIKA: 2 boda

PRAVOPIISNA I GRAMATIČKA TOČNOST: 3 boda

TREĆI ŠKOLSKI ESEJ (8 bodova)

Ranko Marinković stvarao je u razdoblju hrvatske književnosti koje se zove Druga moderna. To je razdoblje od 1952. do 1968., ali je on pisao i dalje, u slijedećim razdobljima, sve do svoje smrti. Često je u svojim djelima prikazivao ljude s otoka Visa, najviše u zbirci pripovijedaka Ruke iz 1953. U svojim je djelima zapisao likove otuđenih pojedinaca koji su bili nezadovoljni svojim životima, gubili su svoju ljudskost i nisu mogli ostvariti svoje živote na kvalitetan način. Takvim likovima obiluje svjetska književnost 20. stoljeća. Jedan od njih je Melkior Tresić koji je glavni lik u romanu Kiklop. To je roman fragmentarne strukture, temelji se na pripovijedanju u 3. licu i na unutrašnjim monolozima i asocijacijama i na asocijativno monološkom tipu romana. Melkior Tresić otuđio se od ljudi i najveći dio vremena u svojem životu provodi u razmišljanju o mnogim temama. Na kraju se otuđio i od sebe pavši na razinu životinje koja ima ticala i puže po zemlji.

Melkior se užasno boji Drugoga svjetskog rata i taj strah odražava se na sve segmente njegovoga života. Pokušava izbjeći mobilizaciju na način da se ne hrani kako treba i oboljeva od anoreksije. O tome se pripovijeda u prvom polaznom tekstu. Melkior druge ljude koji jedu gleda kao osobe koje se dobrovoljno daju na raspolaganje kiklopu, tj. ratu, a on mu ne želi dati svoje meso i zato se prepušta gladovanju. Neobjašnjivo mu je kako se ljudi ponašaju kao da se ništa ne događa, mirno nastavljaju sa svojim životima, a rat dolazi. On tako razmišlja jer posjeduje veliko znanje iz povijesti i svih drugih znanosti, jako je načitan i zna da kiklopa ništa neće zaustaviti. Drugi nisu pametni kao on, jer da jesu ne bi bili tako opušteni.

Zbog cijelog tog ratnog ludila Melkior se osamljuje i luta ulicama i postaje sve usamljeniji vidjevši da nema izlaza. Ništa ga ne može izvući iz njegove tuge i usamljenosti. Žene s kojima provodi vrijeme i u koje je zaljubljen (Enka i Vivijana) i njegovo društvo (Ugo, Maestro, Fredi, don Fernando) ne pomažu mu da mu bude bolje. Zapravo nikoga nije briga za njega zbog njega samoga nego i drugi druženjem, glupiranjem i ludorijama pokušavaju ispuniti svoje jadne živote. Roman se temelji na intertekstualnosti pa pisac često tim postupkom upućuje na druge otuđene likove iz svjetske književnosti koji su slični Melkioru, npr. na Hamleta, koji su poput njega vrlo neobični, skloni razmišljanju, pesimistični i koji poput njega shvaćaju da izlaza nema. Poput Hamleta ni Melkior ne djeluje, on nije tip ratnika koji će se u ratu boriti, njega ne zanima konkretni rat nego o ratu koji dolazi razmišlja kao o užasu koji uništava čovječanstvo i na koncu uništava svaku ljudskost u ljudima te oni i sami postaju životinje kao što to postaje Melkior na kraju romana.

SREDIŠNJA TVRDNJA: 2 boda

ARGUMENTACIJA: 1 bod

POVEZANOST TEKSTA: 1 bod

UPOTREBA RJEČNIKA: 2 boda

PRAVOPIISNA I GRAMATIČKA TOČNOST: 2 boda

ČETVRTI ŠKOLSKI ESEJ (4 boda)

Ranko Marinković pisao je u 20. stoljeću. Rođen je na otoku Visu, a veći je dio života proveo u Zagrebu. To se razdoblje u kojem je stvarao naziva Druga moderna u hrvatskoj književnosti jer se pisci okreću novim stvarima. Bio je suvremeni i poznati pisac Druge moderne i jedan od najboljih pisaca u Hrvatskoj. I danas se na njegovom rodnom Visu svake godine održava festival pod imenom Marinkovićeve dani kako bi se mu odala dužna počast i sjećanje. Napisao je roman Kiklop koji prati nesretnoga pojedinca koji se zove Melkior Tresić. On je nesretno zaljubljeni, nema stalni posao, boji se rata, u krčmi mu se rugaju i zato je otuđeni. A takvi su svi moderni likovi. To će biti tema mog eseja. Pisao je i drame npr. Gloriju i razne priče, npr. Ruke u kojima svađaju lijeva i desna ruka.

Prvi polazni tekst vodi nas u gostionu u kojoj je Melkior volio dolaziti. Kad se sjetio gladi, sjetio se invalidove vage jer se svakodnevno vagao da bi Kiklopu uskratio svoje meso. Bio je stalno gladan i zato je obilazio restorane i mirisao i promatrao ljude koji su jeli s uživanjem. Zatim se sjetio kapetana, liječnika i izvoza voća i razmišljao kako je sve uzalud dok traje rat. Zato je osamljen hodao ulicama i sretao nepoznate i bio umoran od policijskih provjera. „Osjeti gorak okus samotnog lutanja...” Bio je nesretan i usamljen. „...i život, i ljubav i povjerenje... i ono što se nazivalo srećom.” Želio je otkriti nešto novo jer je sve izgubio. Jako se bojao rata. Nada se da ga neće uzeti u rat bude li dovoljno mršav. Na kraju su ga ipak pozvali ali su ga ubrzo pustili jer je glumio da je lud. I u kasarni je bio jako usamljen. Jedini prijatelj mu je bio vojnik Krele (kreten) koji mu je pomogao da izađe vani.

Kad se vratio starom životu i dalje je bio otuđeni jer rat samo što nije. Cijela se radnja zbiva u Zagrebu u kojem svi pričaju o ratu. Kad rat konačno počinje Melkior se skroz izgubi i trči, trči, dok ne padne na zemlju i puzi u grad Zoopolis (što je zapravo zoološki vrt) i tamo od straha potpuno poludi i počne razgovarati s kukcima. Ti kukci su zapravo ljudi koji bi htjeli postati manji od kukaca da se sakriju od rata.

Može se zaključiti da su ljudi prikazani u Kiklopu jako otuđeni, a najviše među njima to je Melkior. Slabo se poznaju, malo znaju jedni o drugima, jedni druge nadmudruju, puno vremena provode u gostionicama. Melkioru se takav život ni najmanje ne sviđa, a uz to je tu i strah od Kiklopa Polifema, tj. od rata.

SREDIŠNJA TVRDNJA: 1 bod

ARGUMENTACIJA: 0 bodova

POVEZANOST TEKSTA: 1 bod

UPOTREBA RJEČNIKA: 1 bod

PRAVOPIсна I GRAMATIČKA TOČNOST: 1 bod

PETI ŠKOLSKI ESEJ (prepričavanje romana – NEISPUNJEN ZADATAK, 0 bodova)

Radnja romana Kiklop Ranka Marinkovića zbiva se u gradu Zagrebu neposredno prije drugoga svjetskog rata. Roman započinje scenom kad Melkior Tresić šeta ulicama i promatra i sluša reklame te promatra prolaznike. Stalno se ponavlja Mar-Mar i to je pisano da se naglasi velikim slovima. Dolazi do slijepca koji prodaje žnirance. Učinilo mu se da je vidio svojega učitelja koji je njega i ostale učenike maltretirao. Glavni su ostali likovi uz Melkiora Hugo, Maestro, Fenando, Adam, Enka, Vivijana, Krele, i ljudi na jednom pustom dalekom otoku koje su zarobili domorotci i koji čekaju biti pojedeni. Roman prati toga Melkiora koji piše, večera po vani i druži se u Daj-damu s nabrojenim likovima.

Melkior je najprije zaljubljen u Enku, a onda u glumicu Vivijanu. Ta je glumica stalno s glumcem Fredijem i ostalim društvom u krčmi pa to živcira Melkiora. On luta ulicama i mašta da se nađe s Vivijanom. Svi to znaju, a on misli da je tajna. Jedan je od njenih pratitelja Adam koji je kiropraktičar. On može predviđati sudbinu. Nakon niza događaja Melkior završi u kasarni. Tamo je naredniku pljunuo u lice pa su ga zatvorili u ludnicu. Upoznao je druge vojnike, npr. Kreleta koji je lajao na žarulju. Na kraju su Melkiora pustili jer su mislili da je lud i on ponovno luta ulicama i razmišlja kako je sve nula, tj. ništa. Na kraju je on zaista poludio i otpuzao u zoološki vrt.

Naslov za roman je Marinković posudio još od Homera. Nema baš puno događaja u romanu, zato je po meni roman dosta neshvatljiv, više se bazira na razgovorima i prepričavanju djela drugih pisaca i umjetnika. Najviše se Melkior opisuje po noći. On je dobio ime po sveta tri kralja što znači da je bio pobožan i pazio je što radi, nikome i ničemu se nije rugao nego je samo htio pošteno živjeti u miru s voljenom Vivijanom. Ima jedna scena u romanu kad je Melkior stao na tračnice i čekao da ga tramvaj pogazi. Tramvaj je bio sve bliže, a on se nije htio maknuti. Već je i vozač poludio, zvonio je, trubio, vikao i mahao i na kraju je stao da ga ne udari. I on je mislio da je Melkior lud. Na mnogo mjesta u romanu ljudi zbilja misle da je Melkior jako poludio. To je jedan od razloga zašto je naslov posuđen od Homera jer je i kiklop bio lud. Roman ima više različitih dijelova, jedan je u Zagrebu, drugi u kasarni i zadnji opet u Zagrebu. Tada počinje rat, opisuje se bombardiranje i avioni i tu roman prestaje jer je sve nestalo, sve je uništeno.

SREDIŠNJA TVRDNJA: 0 bodova

ARGUMENTACIJA: /

POVEZANOST TEKSTA: /

UPOTREBA RJEČNIKA: /

PRAVOPIISNA I GRAMATIČKA TOČNOST: /